Dopady nevyhovujícího bydlení na dětí

Snižování zdravotních nerovností a podpora zdraví ve vyloučených lokalitách

Hana Janata, Eva Uličná

Centrum podpory veřejného zdraví

Státní zdravotní ústav

Úvoderm…abychom si rozuměli

2013 Projekt KONCEPCE PODPORY ZDRAVÍ PRO ROMSKOU POPULACI, dotace MZ
2014 IMPLEMENTACE KONCEPCE , dotace MZ
2015 – dosud PROJEKT Podpora zdraví ve vyloučených lokalitách- snižování zdravotních nerovností, dotace MZ

Počet lidí žijících **v sociálně vyloučených lokalitách** se pohybuje mezi 95 000 až 115 000. Celkem bylo v 297 městech a obcích identifikováno 606 sociálně vyloučených lokalit a přibližně 700 ubytoven.

Sociálně ekonomické determinanty zdraví: příjem, zaměstnání, vzdělání, bydliště, věk, pohlaví…

Podpora zdraví je soubor aktivit vedoucím k posílení možnosti lidí rozhodovat o svém zdraví v rámci podmínek, ve kterých žijí.

Nerovnosti (nespravedlnosti) ve zdraví jsou rozdíly ve zdravotním stavu, které jsou způsobeny faktory/determinantami ve společnosti, které jsou mimo možnosti ovlivnění jednotlivci. (např. bydlení ve vyloučené v lokalitě, omezený přístup k informacím o zdravém životním stylu, nedostatek peněz, materiální deprivace)

Jak to děláme? Co nabízíme?

- **Chceme ozdravit životní styl cílové skupiny, protože ten současný má velký podíl na nepříznivých ukazatelích jejich zdravotního stavu.**

- Jezdíme za obyvateli do vyloučených lokalit a za pomocí lidí, kteří mají jejich důvěru provádíme naše vyzkoušené programy – a získáváme stále nové zkušenosti

Bydlení–základní biologická potřeba – jídlo, spánek, bezpečí, úkryt–

- Nevyhovující, nezdravé bydlení: cca 2 miliony lidí v ČR (1,5 chudých, 120 000 ve vyloučených lokalitách)
- Charakteristika: vysoká či nízká vlhkost, málo světla a slunce, vysoká hlučnost, nízká teplota v obytných místnostech, vysoká prašnost okolí, hlodavci a hmyz, přeplněnost bytů, nedostatečné zásobování pitnou vodou a odstraňování odpadů
- Zdravotní následky: záněty dýchacích cest, alergie(x hygienická hypotéza?!), kožní problémy bolesti hlavy, zvýšený TK, nedostatek spánku nebo jeho snížená kvalita, snížená imunita, psychické poruchy– nesoustředěnost, porucha učení a komunikace, agresivita

Zdraví Romů – mnohozdrojová statistika jako příklad

Onemocnění	Prevalence v romské populaci (%)	Prevalence v neromské populaci (%)
Bolest hlavy, migréna	28	8,8
Hypertenze	19	24,4
Deprese	14	5,1
Peptický a duodenální vředová choroba	12	4,6
Onemocnění srdce a cév	10	4
Alergie	10	17,9
Bronchitis a nemoci plic	9	4
Duševní poruchy jiné než deprese	6	1
Diabetes	9	6,7
Nádorová onemocnění	1,1	3

Chronická neinfekční onemocnění

- Sociálně ekonomické determinanty, **podmínky bydlení** a horší životní styl a jeho následky jsou hlavní příčiny nepříznivého zdravotního stavu této populace.
- Celkově horší zdravotní stav charakterizovaný výskytem chronických chorob v dřívějším věku, vyšší **předčasnou úmrtností** – v průměru o 10-15 let,
- častějším výskytem onemocnění **kardiovaskulárního systému, diabetu** a onemocnění **dýchacího a trávicího traktu**.
- **Kojenecká úmrtnost** se snižuje, ale stále zůstává dvojnásobná ve srovnání s majoritní populací, která je velmi nízká.
- Dále Romové uvádějí ve větší míře než majoritní populace , že trpí **bolestmi hlavy a pohybového aparátu**. Také výskyt **duševních onemocnění** je v této populační skupině vyšší, značnou část tvoří duševní choroby spojené s nadměrným pitím alkoholu.
- Zkušenost z praxe: **velký výskyt zubního kazu u dětí** (není řešen návštěvou zubaře, ale prášky na bolest)
- **Časté návštěvy dětského lékaře** pro akutní respirační onemocnění dětí (omluva absencí ve škole?

Infekční onemocnění

- **Infekční onemocnění**
- **Proočkovanost** proti **povinným nemocem** je i mezi romskou populací vysoká – 95%, což je často více než v majoritních populacích západních evropských státech.
- Protože se vzhledem k podmínkám hygieny bydlení infekce v romských vyloučených lokalitách snadno šíří, sporadicky se objevují epidemie – např. **Hepatidy A** v r. 2009, kdy ze všech nemocných bylo 30% Romů, v r. 2010 dokonce více než 50%, v r. 2017 v Brně a okolí (především bezdomovci).
- **Tuberkulóza** je mezi Romy 10x častější, tj. 1,2/1000 versus 0,12/1000.
- Z praxe: **Časté návštěvy dětského lékaře** pro akutní respirační onemocnění dětí (omluva absencí ve škole?)
- Častější výskyt **průjmových onemocnění** (souvisí s podmínkami bydlení a hygienou)

Životní styl

- V populaci vyloučených Romů je mnohem častější výskyt rizikového chování než ve většinové populaci.
- **Pravidelně kouří** 65% dospělých mužů a 57% žen. Ženy kouří i těhotenství, děti začínají samy kouřit brzy a pokud ne, jsou vystavovány od narození tabákovému kouři.
- **Abusus alkoholu** je trvalým problémem, avšak v průměru ne vyšším než ve většinové populaci. Děti přiznávají zkušenosti s opilostí již deseti letech, většinou na vánoce nebo během rodinných oslav.
- v posledních letech narůstá počet uživatelů **nelegálních drog**.
- **Pohybová aktivita** je pro dospělé Romy téměř neznámým pojmem, pokud mezi ní nepočítáme fyzickou práci.
- Pouze 4% Romů uvedla, že sportuje několikrát týdně, 44% uvádí trvalou sedavou činnost (2009). U dětí sportovní aktivita není podporována.
- **Strava Romů** obsahuje velké množství masa, uzenin a sladkostí, chybí zdroje vitamínů a mléčné výrobky – pro děti matky chtějí „to nejlepší“ sladkosti,hamburgery, hranolky…nejčastější následky jsou obezita a zubní kaz

STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV

SZÚ

Podpora zdraví ve vyloučených lokalitách - snižování zdravotních nerovností

Bydlení a zdraví příklady I

- **Přeplněnost bytu**: snadnější šíření infekcí, zanedbávání dětí, narůstání agresivity, domácí násilí,
- **Zvýšená hlučnost (okolí i uvnitř)** : poruchy spánku, vyšší TK: nemoci srdce,
- **Nedostatek denního světla**: deprese a psychická onemocnění, bolesti hlavy, horší zrakový výkon, poruchy spánku a jeho nedostatek – porucha učení

Bydlení a zdraví příklady II

- **Nepořádek, špína: výskyt hlodavců, hmyzu**: infekční onemocnění,postižení kůže
- **Vysoká vlhkost**: stavební závady, nedostatečné větrání: **plísně**: infekční onemocnění- dýchací cesty, kůže,alergie ale i systémová onemocnění
- **Špatná údržba domu,stavební závady**: častější **úrazy**
- **Neupravené okolí domu**: nedostatek zeleně , „ „nechodníky“ : **úrazy, útlum pohybové aktivity, zvýšení sociální izolace**
- **Infrastruktura**: omezená veřejná doprava, rozbité či neexistující chodníky: **sociální izolace včetně nevyužívání zdravotnických služeb či absence ve škole**

Závěr

- Bydlení je významná determinanta zdraví
- Zdraví není nepřítomnost nemoci, ale determinanta kvality života
- Ovlivnit vlastními silami a rozhodnutími zdravý životní styl je snažší než u dalších faktorů spojených s vyloučeností a chudobou, např. bydlení: u těch je třeba zásahu zvenčí

Odkazy

- Informace o projektu Podpora zdraví ve vyloučených lokalitách včetně publikace zmíněné v prezentaci
- http://www.szu.cz/tema/podpora-zdravi/nerovnosti-ve-zdravi

- Informace o rizicích zdravého bydlení a jak je eliminovat vlastními silami (Šťastný a bezpečný domov)
- http://www.szu.cz/uploads/documents/czzp/edice/Nove/domecek_A2.pdf

- Informace o zdraví Romů v několika EU zemích s kapitolou o ČR a odkazy na zdroje informací použité v této prezentaci (Roma Health Report)
- https://ec.europa.eu/health//sites/health/files/social_determinants/docs/2014_roma_health_report_en.pdf

- A kontakt na mě:
- hana.janata@szu.cz

Program Jablíčko 2014

Prevence infekčních onemocnění
Nácvik mytí rukou

Karviná

Kladno

Ústí nad L.

Ústí nad Labem, O princezně Zuběnce

Ústí nad Labem, O princezně Zuběnce

Den zdraví Trmice 2.6.2016 PPZ 10571 © SZU 2016

Den zdraví Trmice 2.6.2016 PPZ 10571 © SZU 2016

Tváře a příběhy kampaně

Jan Balog
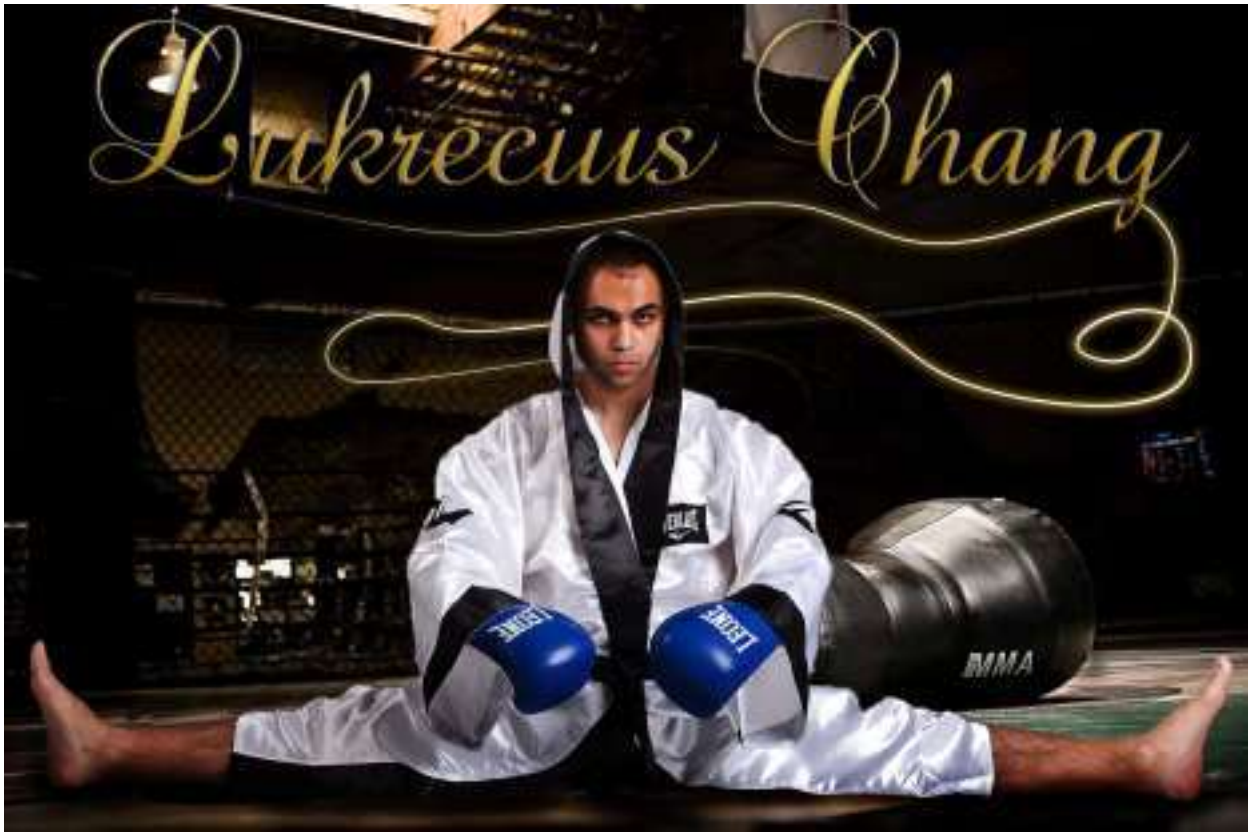
Naše tváře a příběhy